

prvi strani 52, na drugi strani 60, skupaj tedaj 112. (Veselost in klici na desnici: Čujte!)

Pri navajanju baje slovenskih besed se je gospod poslanec menda ravnal po šaljivem listu „Brencelj u“, ki je pred leti izhajal v Ljubljani in imel stalno rubriko „Rešpehtarjeva kuharica“, vrejevano v jeziku neolikanih ljubljanskih kuharic. Ko bi pa hotel gospod poslanec dandanes iti na ljubljanski trg ter govoriti s kuharico, ki je izdelala ljudsko šolo, prepričan sem, da ne bi več slišal takoiimenovanega ljudskega jezika, marveč bi našel, da govori najlepšo slovenščino, ki bi zadovoljila vsakega, kdor se more sploh zanjo ogreti.

Kar se tiče navedenih besed, pozabil je menda, da večina niti ni nemškega izvira, kajti če je na primer rekel, da je „kuharica“ nemškega izvira, opozoriti ga moram na to, da ta beseda izvira iz latinščine. Če meni, da je beseda „lev“ posneta po nemškem „Löwe“, zavračam ga na latinski izraz „leo“ (Prav res! na desnici), od katerega izvirata obe besedi. Če istotako meni, da je beseda „mojster“ iz nemškega „Meister“, opozorujem ga na latinsko besedo „magister“, in če je celo mnenja, da „méd“ naravnost vzela od nemškega izraza se je beseda „Meth“, pokazati mu moram pravo ter povedati, da je ravno nasprotno prav. (Prav dobro! — Veselost na desnici.) Isto velja glede besede „papir“, kajti tudi ta ni nemškega izvira, marveč posneta po latinskem „papyrus“. (Prav res! na desnici.)

To očitane zadeva tedaj tako Nemce, kakor nas; sploh so pa veliki jezikoslovci dognali, da imajo germanski, romanski in slovanski jeziki skupni temelj, ariški jezik ali sanskrit. Imenuje se to indogermanski rod in le naravno je, da so tem narodnim plemenom gotove korenine lastne ter so se razno razvile po kakovosti ljudskega duha.

Sklicujem se na besedo „Vater“ (oče). Latinski slove „pater“, grški „πατήρ“. „Mutter“ (mati) se pravi tudi latinski „mater“, grški „μήτηρ“, „Wein“ (vino), latinski „vinum“, grški „οἶνος“, in tako bi mogel navesti še jako veliko besed, katere si je izposodila nemščina iz tujih jezikov, vendar pa ne more nikdo trditi, da nemščina ni visoko razvit kulturni jezik. In če preidemo k madjarščini, najdemo, da je v njej prav veliko slovanskih besed. Tako na pr. se pravi kovaški mojster „kovacs mester“. „Kovacs“ je slovanska beseda, „mester“ je pa vzeto s splošnjega rodu.

Tako je tudi beseda „kalpak“ navstala iz slovanskega „klobuk“ s tem, da so se priprosto prestavile črke. Mačka se imenuje madjarski „maczka“ ter je vzeta ta beseda iz slovanskega, vendar pa nikomur ne pride na misel, trditi, da madjarščina ni izobražljiv, kulturni jezik.

In dalje! Kaj pa je vendar z angleščino, ki ni samo visok kulturni, marveč celo svetoven jezik? Tu je podlaga na eni strani germanščina, na drugi strani romanščina, in kot zastopnika obeh smeri imate velikega pesnika Milтона, ki se bolj drži romanskega, in

pesnika Shakespeare-a, ki se bolj drži nemškega jezika. Primerjati nočem slovenščine s tem svetovnim jezikom, toda če se je toliko razvil slovenski jezik, da se danes more uspešno rabiti v šoli in uradu, pri vseh sodnih in političnih oblastnjah, je to le laskavo spričevalo za Slovence, kajti s strani države niso drugega imeli, nego ovire, zoper katere so se morali bojevati (Tako je! na desnici), nemščina pa se je mogla prosto razvijati, ker jo je država proglasila za državni jezik ter uvedla v šolo in urad. Toda iz tega, da se moramo še danes bojevati in dobivamo le nižje stopnje srednjih šol s slovenskim jezikom, morete soditi, s kakovimi težavami imajo opraviti Slovenci. Tudi v Italiji se je osnovalo društvo „La Crusca“, da bi se izcimile iz italijanščine tuje in neklasične besede, in na ta način je navstal slovar v kateri so se sprejele samo klasične besede.

Zatrditi Vam morem, da so pri nas vsi, ki so izdelali ljudsko šolo, popolnoma zmožni pismenega jezika.

(Dalje nasled.)

O iridenti tržaški,

piše „Wiener allg. Ztg.“ z dne 24. t. m. pomenljiv članek, iz katerega posnamemo sledeče:

„Kaj se je treba brigati tržaškemu mestnemu zastopu, da ste Italija in Avstrija zvesti zaveznici v srednje-evropski zvezi? Ali ni Trst avtonomna občina? Ali ne sme poleg svoje uprave tirati politike tudi na svojo pest? Naj delajo, kar drago diplomatom na Dunaji in v Rimu, avtonomnemu Trstu ni se treba ozirati na mirovne pogodbe. Tržaški mestni očetje so spoznali potrebo, da se mora starodavna habsburška država razrušiti v razvaline, in vsa dežela, v kateri zvené glasovi italijanskega jezika, združiti z italijansko narodno državo, in mestni očetje imajo pravico, po svoje k temu pomagati. In če tudi v Italiji nobeden pameten politik ne priznava zveličalne vere „irredente“, tržaški mestni zastop je vendar irredentovski iz svoje, avtonomne oblasti. Tako mislijo in delajo mestni očetje ob Adriji. Porabijo vsako priliko, da demonstrirajo proti Avstriji, in vendar radi jemlje bogate podpore od države. Niso izbirčni v darovih od države, ne žrtvujejo pa niti najmanjše stvari, kadar se gre za njihovo politično prepričanje. Veseli te gospode, če častnikom avstrijskega polka morejo prepovedati v „giardino publico“ dobrodelno veselico in če se odlikujejo z nenavzočnostjo pri slavnosti avstrijske mornarice v avstrijski luki. Isto avtonomno oblastvo, isto častnikarstvo in poulična druhal, ki so neizmerno slavili pred dvema letoma angleško brodovje, postopali so sramotno pri slavnosti avstrijske mornarice. Za avtonomni mestni zastop ni bilo te slavnosti; tržaška lista, ki vozita v politični vodi mestnega zastopa, niti vrstice nista pisala o slavnosti, pač pa skrbno objavila vse v

Avstriji prepovedane italijanske liste, in sladki „mob“ je zaničljivo stopal ob vojaški godbi. Ko so pri sv. Roku spustili v morje ladijo „Fran Josip I.“ in so gromoviti „slava“ klici odmevali ob „palači“, šli so mestni očetje po vsakdanjih poslih, kakor bi sv. Rok ne bil v tržaškem obmestju. Pa kdo sme avtonomni tržaški občini kaj očitati? Ali jo postava sili k navdušenju ob slovesnosti avstrijske mornarice? Ali more kdo siliti tržaške liste „liberalne“ stranke, da piše vznesene članke o dogodku? Mestni zastop je vzvišen v svoji avtonomni oblasti. Ako pa ni družega sredstva, s katerim bi irredentovske mestne očete poučili, da se more tudi prostost skruniti in zlorabiti, in da je zguba prostosti potem le pravična kazen, pritr-diti bi mogli odločnim korakom vlade, ki bi Trstu za čas vzela avtonomno upravo. Avtonomna občinska uprava ne sme biti v rokah takih mož, kakoršni so sedaj v tržaški „palači“, ker je orožje proti državi in ne sme biti postavno varstvo irredentovski politiki na svojo roko.“

Naši dopisi.

Od nekod? v dan 24. maja t. l. — Prišel je oni čas, v katerem je tudi mene nekako oživel, da ti poročam, drage „Novice“, kako se dandanes tu pri nas godi. Ne zameri mi, dragi čitatelj, ako bodeš začetkoma tega dopisa bral puhle, prazne stavke, in prosim te ne vrzi ga proč, preberi ga do konca. Naša mala vas, oživela se je zadnji čas jako, kajti dobili smo požarno brambo. Dolgo se je delalo na to, in — hvala Bogu — dosegli smo jo. Jako čudno se mi je zdelo oni čas, ko se je obudila prva misel o požarni brambi; jako nezadovoljen se je kazal župan proti tej stvari. Saj župan, oče cele vasi, moral bi biti najbolj vnet za tako stvar. Kar me pa do zdaj še najbolj veseli, je to, da ima požarna bramba slovensko poveljništvo. Delalo se je hudo nato, da bi bilo nemško, vendar borili smo se za žive in mrtve, kajti naša mala vas tudi ni brez tega greha — brez nemškutarjev.

Pred dobro štirinajstimi dnevi poslala je naši čitalnici „Glasbena Matica“ vabilo k odkritju spomenika Valentina Vodnika, prvega slovenskega pesnika dne 30. in 31. junija. Valentin Vodnik je rojen 3. februarja 1758. leta v Zgornji Šiški pri Žibrtu.

Z veseljem so obljubili, da se pridružijo tej slavnosti, tudi naši pevci, katerih je kakih 18, storili bodo, kar je v njih moči, da rešijo čast.

Slavnost, katera se bode vršila pri odkritju spominka Valentina Vodnika, kakor se čuje bode velikan-ska. Vabljeni so vsi pevci cele Kranjske; kajti poleg odkritja spomenika je tudi nekak shod vsih slovenskih pevcev Kranjske dežele. Tu se bode videlo, koliko da premore naša dežela pevcev, tu se bode slišalo milo petje slovenskih pevcev, ter da se bodejo ob enem strinjali s slavljenjem:

Kar mat' je učila
Me mika zapet',
Kar starka zložila
Jo lično posnet'.

Rad bi Vam večkrat kaj pisal od nekod, a žali Bog ni moči, saj veste, človek, ki celi dan trdo dela, kako se težko pripravi k pisanju. — Še nekaj mi leži na srci, kar ne morem in tudi ne smem zamolčati. Grda navada v naši vasi, katera se je vgnjezdila, je pijančevanje. Mladenči napijejo se posebno v sobotih in nedeljah hudo, razgrajajo po vasi, in se pretepavajo. Bol-šega sveta ne morem dati, odvadite se te grde napake katera mori človeka na duši in na telesu, in zapiše naj se vsaki mladenč v družbo treznosti.

Ne vem, kako da je zdaj tako malo dopisov v Vašem cenjenem listu, ali je mogoče Vaš koš tako globok, da potrebuje veliko papirja, ali ni dopisovalcev.

Zdravstvujte toraj gospod urednik, in na svidenje pri Vodnikovej slavnosti v Vaši beli Ljubljani.

Gozdnik.

Iz Ljubljane. — Železnica z Ljubljane v Kamnik je konečno vendarle nedvomljivo zagotovljena, s tem, da je dovolilno pismo za zgradbo te železnice prosilcema baronu Lazzariniju in pa A. Praschnikar-ju, potrjeno po cesarju razglašeno v uradnem listu „Wiener Zeitung“ z dne 24. t. m. Odkar je državni zbor pritr-dil postavi, po kateri je vlada pooblaščen za zgradbo te železnice pripomoči s svoto 200.000 gld., pretekle so štiri leta in več železnic, ki so se dovolile v ravno tisti seji državnega zbora, izročenih je že zdavnaj javnemu prometu; kamniška železnica začela se bode še le tekom tega leta graditi po malem, večina dela padla bode v prihodnje leto. Pri znani spretnosti in od-očnosti podjetnikov pa je nada opravičena, da se ta naša prva krajna železnica otvori vsaj v jeseni pri-hodnjega leta. Najtežavnejša dela zgradbe sta gotovo most čez Savo in pa predor v Kamniku, vsa druga proga pelje po gladki peščeni ravnini.

Za Kamniško mesto in izrekoma za tamošnjo smodniško tovarno, pa tudi za vsa druga večja obrtna podjetja Kamnika in njegove okolice pomenja zgradba železnice izdatno olajšavo glede časa in stroškov za do-važanje gradiva in odvažanje izdelkov, pa tudi za os-bni promet v Kamniški gorski zrak in tamošnje toplice.

Tem splošnim opazkam dostaviti pa je še nekaj besed:

Gotovo je želeti, da se prva ta krajna železnica zgradi, kar pred in brez zaprek, to zahteva splošni go-spodarski korist dežele, ki tudi žrtvuje za to zgradbo 70.000 gld. Po pravici toraj smemo pričakovati, da oni posestniki, katerim bode železnica vozila tako rekoč pred pragom, kažejo zgradbi njeni toliko dobrohotnosti, da odkup za železnico potrebnih zemljišč omogočijo potom prostovoljne, primerne pogodbe, da je ta prvo potrebna podlaga za zgradbo vrejena, urno in